

דו"ח השתתפות בכנס איקו"ם הבינלאומי בפראג, אוגוסט 2022 -

The Power Of Museums

מאת אפרת אסף-שפירא (אוצרת אחראית על אוספי הלבוש והטקסטיל) - האגף לאמנות ותרבות יהודית ע"ש ג'ק, ג'וזף ומרטון מנדל מוזיאון ישראל, ירושלים

בין ה-21 ל-28 באוגוסט התקיים בפראג כנס האיכו"ם הבינלאומי התלת-שנתי, המאחד יחד את כל ועדות איקו"ם (בשונה מהכנסים השנתיים של כל ועדה וועדה) ובמסגרתו ישנם גם מושבים נפרדים לכל אחת מהועדות. אני חברת ועדת Costume ICOM מ-2007, ומ-2019 ועד עכשיו, עת סיימתי את הקדנציה, גם חברת הנהלה בועדה. בכנס שהתקיים בפראג, לקראת תערוכתי המתוכננת בנושא התכריכים, הגשתי הצעה שהתקבלה להרצות בנושא.

לאחר שלוש שנות קורונה ועל רקע המלחמה באוקראינה ומשבר האקלים התמקד הכנס בכוחם של מוזיאונים להיות מתווי דרך בתקופות של משברים הומניטריים, פוליטיים, בריאותיים, חברתיים, מלחמתיים וסביבתיים. תוך הדגשת מחויבותם של מוזיאונים לחברה, לקהילות בהן הם נמצאים ומעבר אליהן. ליכולותיהם של מוזיאונים להיות פורצי דרך ומובילי דיאלוג בקונפליקטים שונים ועל מחויבותם למציאת פתרונות מותאמים לזמן ולמקום באמצעים ממשיים ווירטואליים. כיווני הנגשה שונים היו גם הם במוקד הדיון יחד עם מחויבות לשאלות של אתיקה, השבה, שאלות של פרובנס, מניעת סחר לא חוקי, קיימות וחינוך. במוקד הקונגרס עמד גם אישורה של ההגדרה החדשה למוזיאונים.

למרות היותי חברת ICOM ו-ICOM Costume Committee מ-2007 השתתפתי עד כה רק בכנסים של הועדה שלי אך מעולם לא בכנס הכללי התלת-שנתי. היתה זו חוויה מעצימה ומעשירה מאד מבחינתי. התכנים והרעיונות אליהם נחשפתי, הן מבחינת הועדה המקצועית שלי, והן מבחינת התכנים הכלליים של הכנס, יתרמו לי רבות בעבודתי המקצועית, הן כאוצרת האחראית על הלבוש והטקסטיל והן בתכנים אשר הינם רלוונטיים ביותר לעבודתנו המוזיאולית הכללית ולחשיבה העתידית בנושאי תצוגות ופרויקטים.

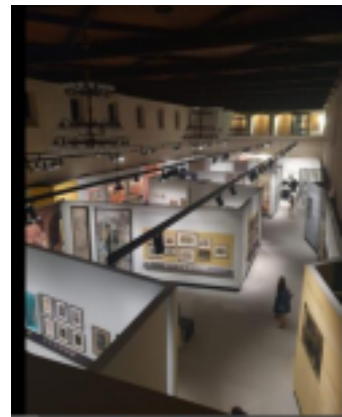
הדו"ח יתמקד אם כן הן במישור הכללי והן במישור הפרטני - מפגשי איקו"ם קוסטיום והקשרים לתחומי האוצרות שלי באגף לאמנות ותרבות יהודית. החלוקה לכללי ופרטני מוצגת בדו"ח החל מיום ראשון אחר הצהריים עם הגעתי למרכז הקונגרסים, קודם לכן מתוארים מפגשים וסיוורים שהם conference-pre.

מפגשים וסיורים שהם conference-pre

שבת ה-9/20

הגעה לפראג והשתתפות בסיור לאזור הטירה וקתדרלת ויטוס, לאחר מכן ביקור בתערוכה רטרוספקטיבית לאמן אלפונס מוכה: Mucha: the family collection.

התערוכה שוזרת את שנות יצירתו תוך התייחסות לעשייתו הן בתחום האמנות והן בתחום הפרסום והתיאטרון, וכן למגוון הגורמים שהשפיעו על זהותו וכיצד באים לידי ביטוי ביצירתו יחד עם אירוני המאה ה-20: יליד בוהמיה ומזוהה עם מורשתה, בונה חופשי, יהודי, חלק מקבוצת אמנים פריזאית וכו'... בתערוכה מופיעים גם פרטי לבוש ופריטים אחרים שהיוו מקורות השראה ביצירתו של מוכה.

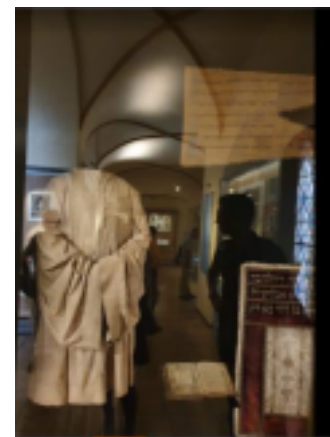
יום ראשון ה-9/21 :

בשעות הבוקר שהיתי במוזיאון היהודי בפראג וגם הדרכתי באופן ספונטני את חלק מחברי הנהלת Demhist. המוזיאון היהודי בפראג ואוספיו חשובים לי במיוחד בהקשר לעבודתי כאוצרת באגף לאמנות ותרבות יהודית במוזיאון ישראל. המוזיאון שהוא אחד מהמוזיאונים היהודיים המוקדמים ביותר הוקם בפראג כבר ב-1906. במהלך הכיבוש הנאצי אספו אליו הנאצים פריטים רבים השייכים לאמנות ולתרבות היהודית מתוך כוונה להפוך אותו למוזיאון לעם שהכחידו. מסיבות אלו אוספיו של המוזיאון היהודי בהקשר לאמנות יהודית באירופה נרחבים מאד וכוללים פריטים נדירים ביותר, כמו לדוגמה דגל הקהילה היהודית בפראג מן המאה ה-16 לערך עליו מופיע בפעם הראשונה סמל מגן הדוד כמזוהה עם קהילה יהודית.

התצוגה נחלקת על פני מספר מבנים ששימשו בעבר כבתי כנסת וכאולמות התכנסות ברובע היהודי בפראג וכוללת גם את בית הקברות העתיק. כאשר כל מבנה מוקדש לנושא אחר: ההיסטוריה של יהודי בוהמיה, טקסי חיים ושנה היהודיים, השואה, היהדות בעת החדשה ועד ימינו, החברה קדישא ופעילותה. אופן התצוגה המיושן מהווה כבר מעין "מוזיאון של מוזיאונים".

מבחינת תחומי המחקר שלי היה חשוב לי במיוחד לראות את פרטי הטקסטיל והלבוש המוצגים וביניהם שחזור של פריטי לבוש שהיו מזוהים עם יהודי האזור וכן לראות את הנס והמעיל המזוהים כשייכים שלמה מולכו, בן למשפחת אנוסים מפורטוגל שחזר ליהדותו והיה למקובל. מולכו הועלה על המוקד על ידי האינקוויזיציה ב1532). בהמשך הכנס שמעתי גם הרצאה על פריט זה מאוצר הלבוש והטקסטיל של המוזיאון היהודי). פריטי הלבוש המוצגים והשחזורים חשובים במיוחד בהבנת הקשרים שונים בלבושם של יהודים וכן גם לעבודתי הנוכחית על תכריכים, ולגיבוש התזה שלי בעניין התפתחותם.

אולם החברה קדישא בפראג הינו בעל חשיבות מיוחדת, הן מבחינת ההיסטוריה של יהודי פראג והן מבחינת השפעתה על הקהילות היהודיות ברחבי העולם ועד ימינו. בפראג הוקמה החברה קדישא המודרנית הראשונה במאה ה-16 -תקופת המהר"ל, והו שפעה בעיצוב תקנותיה, מנהגיה וטקסיה, כגילדה מקצועית נוצרית. והיא שהכתיבה את אופי ין של חברות הקדישא היהודיות בכל הדורות שלאחר מכן. החפצים המוצגים, ביניהם מחזור ציורים המעטר את הקירות שופכים אור על מנהגי קבורה ולוויה וכן על התכריכים.

המפגשים הכלליים בכנס-

יום ראשון ה-9/21 :

בשעות אחר הצהריים של יום ראשון ה-21 בספטמבר הגעתי למרכז הקונגרסים, אספתי את תג המשתתפת שלי וכן חומרים מידע נוספים שחולקו לבאי הכנס. כמו כן ערכנו פגישת תיאום קצרה (וראשונה פנים אל פנים מזה 3 שנים) של הנהלת ה-committee costume בעיקר סיכום לגבי ההצבעות בנושאים השונים (הגדרת המוזיאון החדשה, מועמדים לתפקידים וכו'). שני מושבים כלליים נערכו במהלך אחר הצהריים, הראשון מביניהם עסק ב:

THE ICOM RED LISTS, A TOOL TO PROTECT CULTURAL OBJECTS Discussion on the new Red List for Southeast Europe

סיקור פרויקט יצירת רשימה של יצירות בסיכון בדרום מזרח אירופה והעלאת שאלות אוניברסליות על חשיבותן של רשימות מסוג זה ועל הדרכים להתמודד עם מקרי הברחות וגניבות של אוצרות תרבות חומרית. דובר על הגברת החינוך למודעות, הודגשה חשיבותם של שיתופי פעולה בינלאומיים ועלתה גם השאלה האם עריכת רשימות כאלו מגנה על החפצים המדוברים או שהחשיפה דווקא מסכנת אותם.

המושב השני עסק במלחמה באוקראינה:

HERITAGE PROTECTION RESPONSES IN UKRAINE

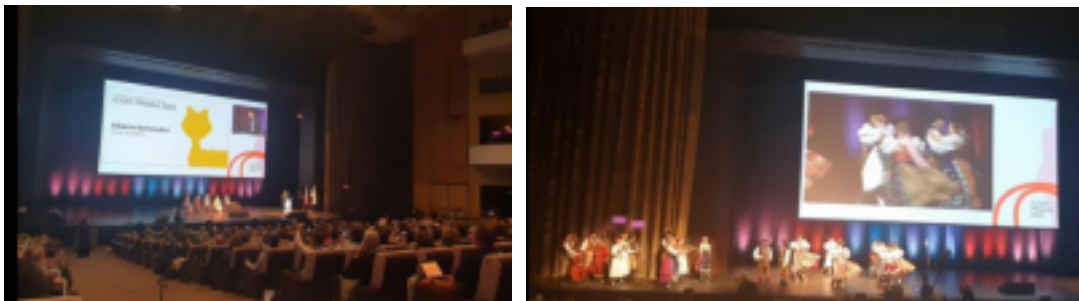
נציגים מעולם המוזיאונים והתרבות באוקראינה העבירו סקירה מצמררת על המלחמה באוקראינה, על

אובדן חיי אדם, על המשבר הכלכלי הקשה בעקבות הלחימה ובתוך זאת על ההרס הנורא לתרבות החומרית ולאוצרות האמנות, על מעשי ביזה מכוונים, על העברת חפצים לא חוקית מאוקראינה לתוך רוסיה בסיוע אנשי מוזיאונים ותרבות רוסיים. באוקראינה 95 מוזיאונים תחת מלחמה 171,000 חפצים שלא ניתנים להזזה.

מנגד נידונה תגובת עולם המוזיאונים הבינלאומי וקריאת אוקראינה לנקיטת צעדים משמעותיים נגד רוסיה והשעיית איקו"ם רוסיה מאיקו"ם עד לסוף הלחימה. ברחבי אירופה ישנן התארגנויות מוזיאוליות שונות: שיירות הצלה לחפצים והעברתם למשמרת במקומות בטוחים בארצות אחרות כדוגמת הולנד וגרמניה, על קליטת אנשי מוזיאונים אוקראינים במוסדות תרבות בפולין ובארצות אחרות תוך הקמת קרן לשילובם במוסדות מחוץ לאוקראינה.

יום שני ה-9/22 :

הבוקר נפתח בטקס הפתיחה הרשמי של הכנס, בו הוצג הקונספט המרכזי של הכנס "כוחם של מוזיאונים" לאור ההתרחשויות בעולם, הוצגו מארגניו על תפקידיהם השונים והתקיים גם מופע של להקת ריקודים ונגינה צ'כים מסורתיים.

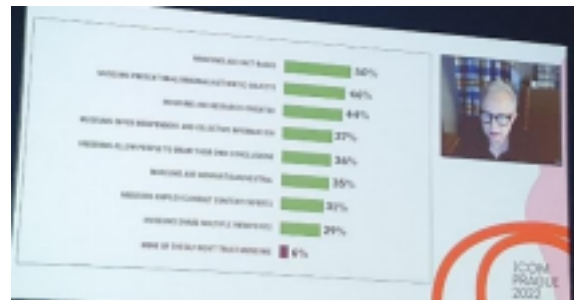
מיד לאחר מכן התקיים מושב המליאה המרכזי שכותרתו הייתה: **society civil and Museums** במסגרת המושב היו מספר הרצאות מפתח מדוברים מומחים בתחומם סביב שאלת היחסים בין המוזיאון והחברה האזרחית.

בין הדוברים הבולטים היו:

Gimblett-Kirshenblatt Barbara דמות מפתח בעולם המוזיאונים הבינלאומי ובעולם המוזיאונים היהודיים, מרצה עתירת מחקרים באוניברסיטת ניו יורק, האוצרת הראשית של מוזיאון POLIN בוורשה וחוקרת קשרים בין מוזיאונים והחברה הסובבת אותם וביטויים שונים של הצגת תרבות במוזיאונים ויועצת למוסדות מוזיאליים רבים. ברברה דיברה על **עניין האמון** שנוצר או לא נוצר בין המוזיאון לקהל מבקריו האם הקהל נשאר אדיש או האם הביקור יוצר התנגדות או הזדהות?

הרצאתה הסתמכה על סקר שערכה בהקשר למוזיאון ואתר הנצחה במונטגומרי, אלבמה: The Legacy Museum: From Enslavement to Mass Incarceration המוזיאון . The National Memorial for Peace and Justice

האיומים נגד הקהילה השחורה ובקורבנותיה, בהיסטוריית העבדות ובהתפתחויות ההיסטוריות הקשורות בה. כל זאת תוך ניסיון ליצור הכרה והכרות כבסיס לדיאלוג, להתבוננות וללימוד מההיסטוריה על ההווה והעתיד. המוזיאון, על פי הרצאתה של ברברה קירשנבלט-גימבלט, משמש כר ללימוד בלתי שגרתי, מרחב לדין פתוח ומכיל שהשתתפות בו היא מבחירה, גשר. המוזיאון כמוסד אמור להציג מחויבות עמוקה לחיזוק החברה, להיותו מכליל ושואף לצדק. חיבור בין מוזיאון לאתר הנצחה הוא אחת הדרכים ליצור הזדהות ותחושת שייכות בין קהל המבקרים/קהילה למוזיאון.

Chuyeva Kateryna סגנית שר התרבות והמידע באוקראינה אשר דיברה על תפקידים המרכזי של מוזיאונים ביצירת חברה אזרחית טולרנטית, וקשרה את דבריה גם למושב שהתקיים ביום הקודם. שלו חוויותיו בעקבות **War Childhood Museum Foundation** ה מקים **Jasminko Halilovic** מן הלחימה בבוסניה. במקור הוקם המוזיאון בסר ייבו וכרגע גם במקומות נוספים ביניהם קייב. הציג את המוזיאון שהוא כיום היחיד בעולם שמציג את חוויותיהם של ילדים במלחמות באזורי מלחמה שונים בעולם דרך חפצים. המוזיאון על שלוחותיו מהווה הזדמנות לילדים לעבד חוויות, לסגור מעגלים של טראומה באמצעות הצגת חפצים הקשורים לסיפורם האישי וכך גם לסיפור קולקטיבי.

הדובר האחרון במושב זה היה **Hang Nisay** ממוזיאון **Museum Genocide Sleng Tuol** בקמבודיה.

המוזיאון שהוקם באתר ששימש בית נלא אכזרי בו התבצעו מעשים של עינויים ורצח על ידי הקמר רוז'

בשמן שלטונם בקמבודיה הפך למוזיאון ואתר הנצחה המשמש לעשיית צדק באמצעות תצוגה עם קורבנות הקמר רוז' וכן כאנדרטה ומקום לטקסי אזכרה והתייחדות דתיים. הדובר דיבר על האתגרים שבהבאת מבקרים למקום הנושא משמעויות טעונות קשות וטרגיות וכן על תפקיד המוזיאון ביצירת

תכנית "עדות" למעשים, תכנית של קולות הניצולים ופעילות חינוכית עם ילדים. המושב הבא עסק באתיקה ומוזיאונים ותיאר את מהלך העבודה בועדת האתיקה של איקו"ם ETHCOM בהקשר להגדרת אתיקה מוזיאלית, תוך התייחסות לכיוונים שונים שלחלקם לא הייתה עד כה התייחסות בהגדרה: דקלונזציה, קיימות, העולם הדיגיטאלי, ו heritage intangible .

בהמשך לדיוני הבוקר התקיים מושב שעסק ב **projects solidarity** שנערכו במסגרת איקו"ם בתקופת הקורונה. ביניהם פרויקטים הקשורים ביצירת תכניות חינוכיות יחודיות לתקופת הקורונה, ישום פלטפורמות דיגיטליות ותערוכות וירטואליות במוזיאונים, קבוצות למידה וכן פרויקטים המתעדים בזמן אמת את משבר הקורונה מבחינת חפצים ומסורות.

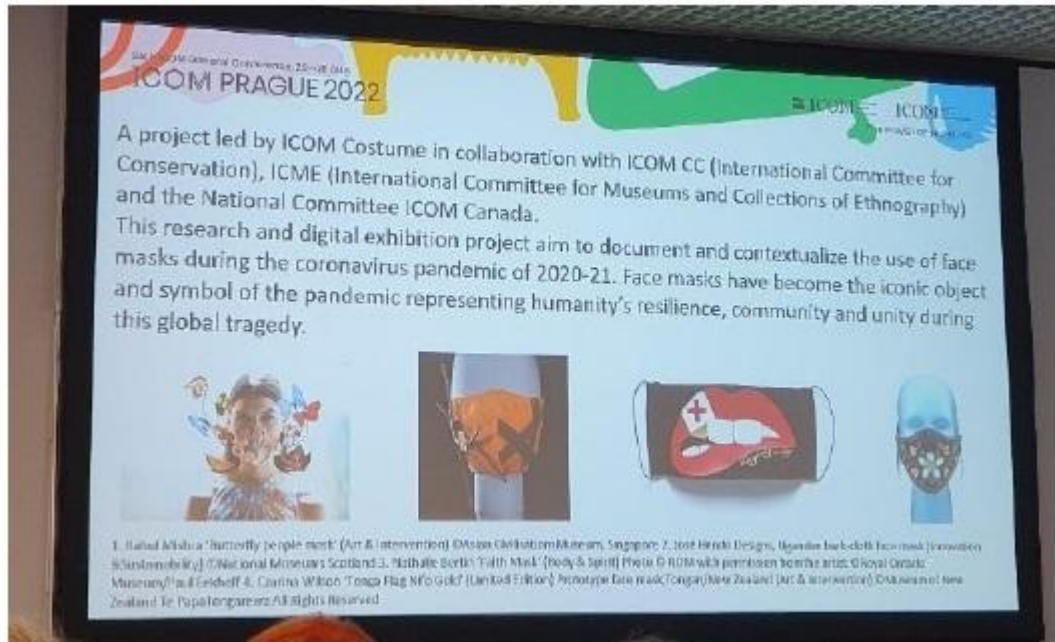
בין הפרויקטים שהוצגו פרויקט בו הועדה אליה אני שייכת costume הובילה בשיתוף עם ICME :

Clothing the Pandemic: Resiliency, Community & Unity Expressed through an international Collaboration of the COVID-19 Facemask Project

[/https://clothingthepandemic.museum](https://clothingthepandemic.museum)

הפרויקט היווה שיתוף פעולה של מוזיאונים ואוספי לבוש ברחבי העולם (ביניהם גם מוזיאון ישראל

וארכיון (שנקר) כלל מחקר, תערוכה וירטואלית וימי עיון. הפרויקט תיעד והציג בזמן אמת מסכות קורונה וחפצים מגנים ששימשו בתקופת המגיפה ובטקסים שונים שהתרחשו בה, תוך התייחסות גם למסורות וחפצי עבר.

יום שלישי ה-9/23 :

היום התחיל במושב כללי בנושא: **resilience and Museums: Sustainability** הרצאת keynote ניתנה על ידי **Nakabuye Flavia Hilda** מאוגנדה, פעילת אקלים וסביבה אשר ייסדה תנועת נוער הפעילה בנושאים אלו. בדיון שהתקיים לאחר מכן השתתפו אנשי מוזיאונים ומנהלי אוספים הקשורים בתוחמי הסביבה, החי, האקלים מקניה, צ'כיה, צרפת והודו תוך התייחסות לנושאי שימור סביבה, שימור מורשת וחשיפת תהליכי ודילמות שימור לקהל הרחב ביניהם ילדים. אחריות הקולוניאליזם כלפי המדינות בהן התקיים, פתיחת אוספי מחקר אוניברסיטאיים לציבור, חשיפת הידע לקהלים נרחבים ודמוקרטיזציה שלו והפיכת המוזיאונים, כפי שהגדיר זאת **Ogada Mordecai** ל"חלונות ולא לארמונות".

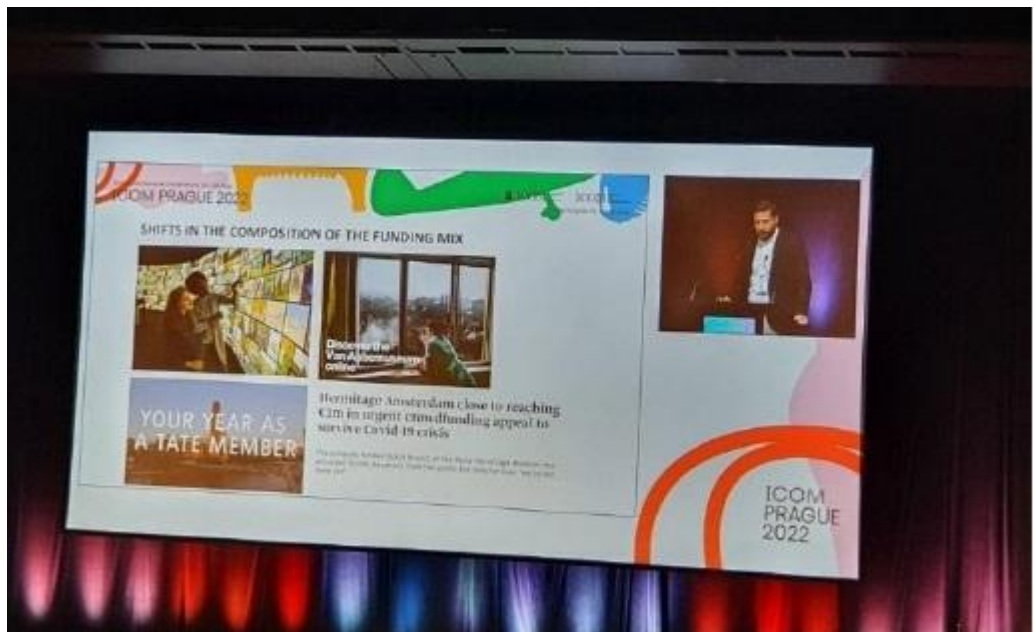
בהמשך הבוקר התקיים מושב מורכב ומרגש אודות מנהיגות בניהול מוזיאונים בתקופות משבר כאשר

עיקר ההתייחסות הייתה למוזיאונים בתקופת הקורונה. **leadership and Museums: Vision** בין הדוברים הראשיים היו: **G Lonnie III Bunch**, **Institution Smithsonian**, **Clore Leadership** מ **Hilary Carty**

בדיון עלו שאלות רבות על מנהיגות בזמן משבר והדוברים שיתפו הן מניסיונם האישי והן מנסיון מוסדות תרבות אותם הם מכירים. בין היתר דיברו על שינוי מהיר ויצירתי בחשיבה בהקשר לפעולות מוזיאונים בתקופות משבר, יצירת סולידריות עם העובדים, עבודת צוות ונתינת תחושה שכולם יחד בתקופת המשבר, יחס אישי ומכיל לצוות ולבעיות ורגישויות שנוצרות עקב המצב החדש. עלה רבות המושג של חמלה. הייתה התייחסות גם לעזרה מקצועית שניתן היה להציע למנהלי מוזיאונים בעקבות הצרכים החדשים שנוצרו. נדרשה בעיני הדוברים הגדרה חדשה גם של תפקיד המנהל בעיני עצמו, המנהל כבעל מחויבות הן לעובדיו ולמוזיאון והן כלפי החברה. הצורך בשינוי הגדרות בעקבות המשבר ואיך המוזיאון וצוותו יכולים לשמש כציר של ביטחון ויציבות גם כלפי החברה הסובבת והשינויים שהיא עוברת. שינוי שיטת העבודה בקורונה, עבודה מהבית, זום, איפשרה במידה רבה גם "כניסה" למרחב האישי והפרטי של העובדים, היכרות מאד אינטימית שניתן למנף אותה להמשך יחד עם המורכבות שבחשיפה. הכרה והבנה שהמוזיאון חייב להשתנות בתקופות משבר על מנת להישאר רלוונטי, לסייע בדיאלוג חברתי, לשרת את הקהילה. המוזיאון לא רק כמקום של יופי, חינוך וכו' אלא גם כ: "reservoir of hope"

דיוני השולחן העגול בעקבות דוברים אלו עסק בכיוונים שונים של מנהיגות בשמן משבר, המוזיאון כמרכז תרבותי ומקור לגאווה בשכונות מצוקה במדליון, קולומביה וכמקלט בשעת מהומות, השינוי הדיגיטלי שמוזיאונים הוכרחו לעבור בשמן הקורונה, אתגרים כלכליים שמצריכים אסטרטגיות גיוס הון חדשות.

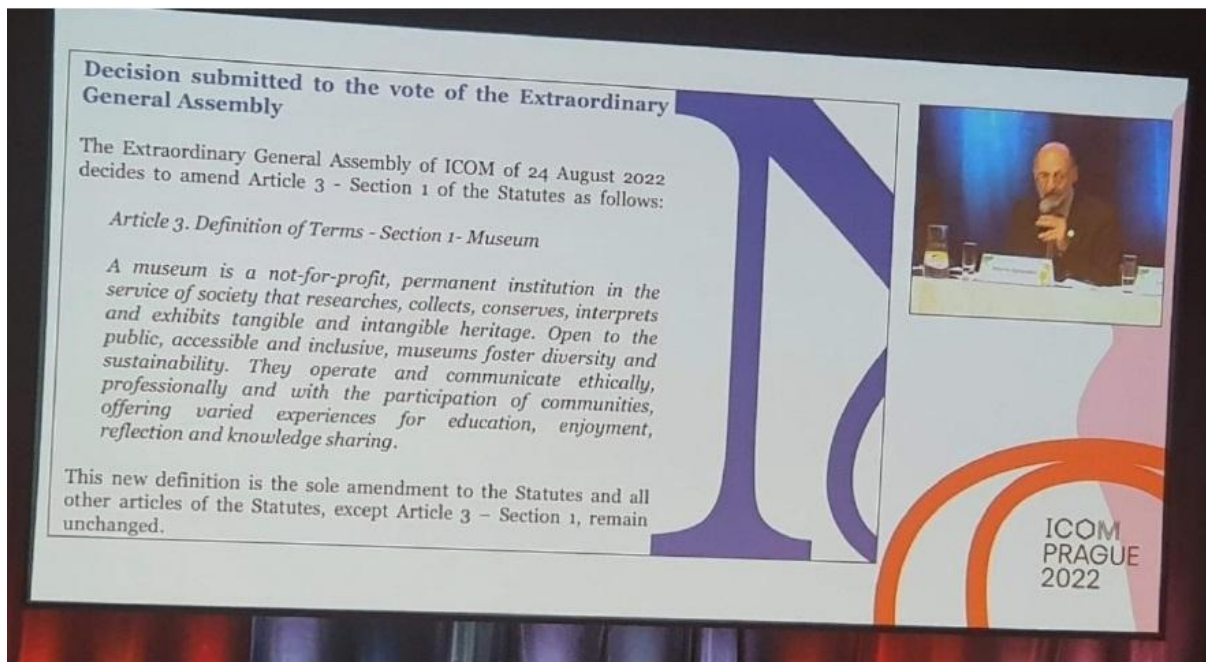

יום רביעי ה-9/24:

רוב הבוקר התרכז בדיונים בהגדרה החדשה של מוזיאון, בהסבר על תהליך גיבוש ההגדרה, עבודתה של

הועדה ולבסוף תוצאות ההצבעה ואישור ההגדרה החדשה.

The power of the Museum Definition: a common ground for museum diversity נציגי ועדת define icom התייחסו למתודולוגיה שהם נקטו בה במהלך התהליך, הרצון לשמוע ולהתייחס לכמה שיותר דעות ותפיסות, רצון ליצור הגדרה אוניברסלית המאפשרת גם התפתחות עתידית בעת הצורך. התהליך כלל סקרים, פגישות, הרצאות, נציגות מכל רחבי העולם מגוון מוזיאונים, קהילות ואנשים. ישנם גם מושגים שעדיין לא הוכנסו להגדרה והם עדיין בדיון מתוך כוונה להכניסם: מדובר ב decolonization repatriation. בהקשרים אלו דובר על כך שיש לתת תשומת לב ולהקדיש מחשבה לקהילות שאליהן יוחזרו החפצים והחובה ליצור ידע ותנאים לכך, יצירת ענף חדש במוזיאולוגיה שעניינו השבת פריטים והצגת פריטים מושבים. התייחסות לכך שהשינוי בהגדרה הכרחי ומתבקש וההגדרה התקבלה מנסה לשקף עד כמה שניתן את רוח הזמן.

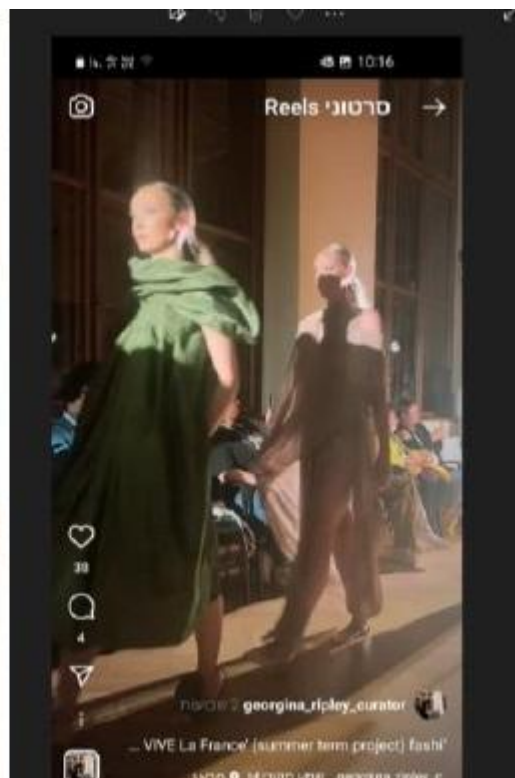
לסיכום עד כה ניתן לומר כי הרעיונות והתמות שעלו מן המפגשים הכלליים וכך גם מהגדרת המוזיאון החדשה, מצביעים על תפקיד המוזיאון כמוסד שבו יש עירוב בין האישי לקהילתי, המוזיאון כגוף שמתווך ומסייע בעיבוד חוויות קשות מן העבר וההווה, עיבודן, תיקונן במידת האפשר, והנחלתן הלאה, תוך רצון ליצירת דיאלוג חברתי רחב, היכרות והכרה. המוזיאון אינו מנותק מתהליכים חברתיים, פוליטיים, ואחרים אלא מהווה חלק מהם, רכיב בלתי נפרד מן החברה ואף מחויב אליה. הזדמנות לספר סיפורים אינדיבידואליים וכלליים באופנים מגוונים וירטואליים וממשיים, באמצעות חפצים ובאמצעות בחירת מיקום. העיסוק במוזיאון כמתמודד עם מצבי טראומה ומשבר מאד מרכזי וכמוהו גם העיסוק במציאת פיתרונות בזמן משבר ולאחריו הן בתחומי תוכן והן בתחומי תפעול.

אירועים ערב כלליים לכל באי הכנס בין ה-22 ל-24 בספטמבר

בכל אחד מהערבים התקיים אירוע הקשור לתכני הכנס במוזיאונים השונים בפראג. במהלך השהות במוזיאונים השונים ניתן היה להיחשף למגוון אופני תצוגה, לפגוש אוצרים ואנשי יצירה ורוח, לצפות בהופעות מחול, מוסיקה, תצוגת אופנה וכו' אשר הותאמו לתכני הערב והתערוכות השונות.

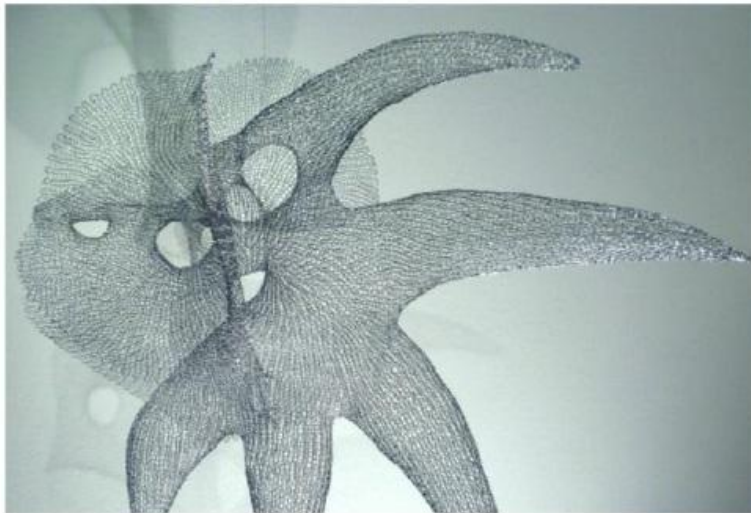
אירוע הפתיחה החגיגי התקיים בשני מוזיאונים סמוכים, מוזיאון הטכנולוגיה ומוזיאון החקלאות. לצד תצוגות "שמרניות" באופן ניתן היה לראות נסיונות לעיסוק עם תכנים עכשוויים באמצעים חדשניים, בית גידול פעיל לצמחיה, אמצעי הדמיה דיגיטליים והזמנה לדיון.

ליל המוזיאונים איפשר ביקור במגוון מוזיאונים כאשר ברבים מהם הוצעה גם תוכנית מותאמת לתכנים, כדוגמת מפגש עם בני משפחת האמן, תצוגת אופנה, קונצרט ושיח עם האוצרים. אני שהיתי רוב הערב במוזיאון לאמנויות דקורטיביות בו נערכה תצוגת אופנה על ידי סטודנטים לעיצוב אופנה ששמה היה "France la Vive" והתרכזה במלחמה הנוכחית באוקראינה ובכיבושים תחת שלטונות טוטליטריים, הכיבוש הסובייטי. התאריך היה יום הפלישה הסובייטית לפראג ב-1968 ובסמוך לו יום העצמאות של אוקראינה.

במוזיאון מוצגת גם תערוכה שנפתחה במיוחד לכנס בנושא תחרה - בין מסורתי לעכשווי. בין פריטי לבוש איקוניים לאינטרפרטציות אמנותיות עכשוויות.

THE POWER OF LACE. LACE - ART - GARMENT
18.05.2022-11.09.2022

Martin Janecky's Studio

Curator: Konstantina Hlaváčková

Exhibition design: Pavel Mrkus

**The Museum of Decorative Arts -
main building**

17. listopadu 2
110 00 Prague 1

Opening Hours

Tuesday 10 a.m. - 6 p.m.
Wednesday - Sunday 10 a.m. - 6 p.m.
Monday closed

Admission

full CZK 150 | concession CZK 80

(with Martin Janecky: Starman)

[BUY TICKET](#)

[+ show the branch](#)

[+ show on the map](#)

אירוע הסיום והעברת דגל איקו"ם ל איקו"ם דובאי - מא רחי כנס איקו"ם הכללי הבא ב 2025. הכנס התקיים במוזיאון הלאומי וסיפק אפשרות נוספת ואחרונה למפגש עם כלל באי הכנס יחד עם ביקור בתערוכות אמנות, היסטוריה וגאולוגיה. ההזדמנות לפגוש אנשי מוזיאונים מכל רחבי העולם הינה הזדמנות יוצאת דופן וחשובה מעין כמוה, מה גם שלעיתים ניתן גם לקיים שיחות מעמיקות עם קולגות ממדינות איתן אין לישראל יחסים דיפלומטיים.

אירועי Costume Icom במסגרת הכנס הבינלאומי בפראג:

הרצאות

ICOM Costume Committee "THE RITUAL POWER OF CLOTHING

<https://prague2022.icom.museum/committees-meetings/international-committees/costume>

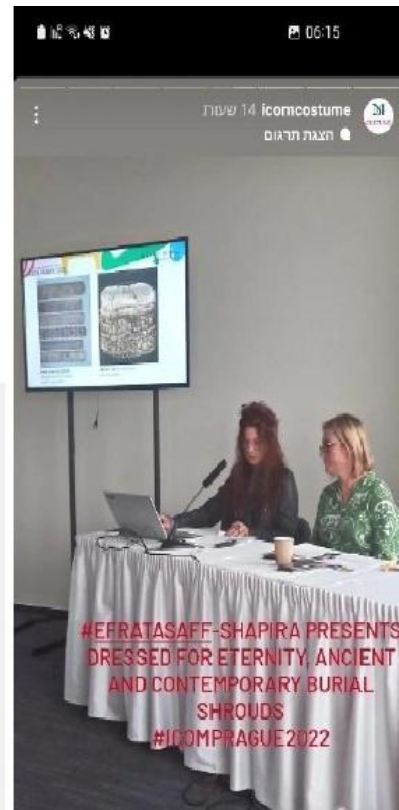
במהלך ההכנות והדיונים לקראת כנס פראג, להם הייתי שותפה מתוקף תפקידי כחברת הנהלה, החלטנו שהנושא השנה יהיה "כוחם הריטואלי של פרטי לבוש" בהתאמה לנושא הכללי של הכנס "כוחם של מוזיאונים".

הוגשו לועדה הצעות רבות להרצאות (חשוב לציין כי לא הייתי מעורבת כלל בבחירת ההרצאות) ולשמחתי נבחרה ביניהן הצעתי להרצות על התכריכים, נושא בו אני עוסקת ועליו אני עובדת לקראת תערוכה שתיפתח במרץ הקרוב.

Dressed for Eternity: Traditional and Contemporary Burial Shrouds

(מצרפת גירסת PDF של המצגת + תקציר ההרצאה)

התגובות שקיבלתי בעקבות ההרצאה, הדיאלוג שנוצר עם עמיתי האוצרים וההפניות לחומרים נוספים במחקר ובאוספי מוזיאונים כדוגמת המוזיאון היהודי בפראג, והמוזיאון האתנוגרפי בבודפשט הינם בעלי משמעות רבה בביסוס חלק מהשערוטי לגבי התכריכים.

מעבר לכך, הנחתי, יחד עם ג'ורג'ינה ריפלי ממוזיאון אדינבורו, גם את מושב הסיום של ועדת הקוסטיום שעסק ב:

The Ritual Power of Clothing Part III: The Impact of Rites in Clothing and Adornment

בין ההרצאות שהיו השנה, ממגוון רחב של מקומות בעולם, ניתן היה לראות עיסוק רב יותר בלבוש מסורתי וליתורגי, לעומת שנים קודמות בהן היה עיסוק רב יותר באופנה, ונטייה להתכנסות פנימה אל אוספים ומנהגי לבוש מקומיים ורצון להעמיק בהם. ענין נוסף שחזר במספר הרצאות היה

הקשר בין הלבוש המסורתי - הסיפור האישי של פריט הלבוש - ואינטרפרטציות עכשוויות על פריט לבוש מסורתיים. יתכן וזוהי תוצאה של משבר הקורונה או משברים אחרים שעוברים בשנים האחרונות על העולם. בעקבות עושרו של אוסף הלבוש והטקסטיל במוזיאון ישראל הרגשתי כי

ההרצאות השונות תורמות רבות להעשרת הידע שלנו על האוסף שלנו ושאלנו גם יכולים לתרום רבות בידע ובהשוואות לאוספים ומוזיאונים אחרים ולבנות שיתופי פעולה מחקריים ואחרים.

גם לבושם של יהודים קיבל לשמחתי התייחסות מיוחדת במספר הרצאות,

כך לדוגמא:

מהמוזיאון **Draginja Maskareli** האוצרת ידי על שניתנה **Fashion World of the Kalef Family**

לאמנויות שימושיות בבלגרד. הרצאתה התייחסה לתערוכה שהייתה לאחרונה בבלגרד וסיפרה על אודות אוסף לבוש שהתקבל במוזיאון ממשפחה יהודית אחת ודרכו ניתן היה לעקוב אחרי שינויי האופנה והאירועים ההיסטוריים הקשורים במשפחה זאת, תוך שילוב עדויות וקטעי ארכיון של המשפחה.

בעבר הייתי בקשר עם האוצרת בהקשר לאוסף הלבוש שלהם שקיימות הקבלות רבות בינו ובין אוסף לבוש היהודים באימפריה העותמנית שבאוסף שלנו.

[ABOUT EXHIBITION](#) [GUIDED TOURS](#)

THE FASHION WORLD OF THE KALEF FAMILY

Exhibition curator: Draginja Maskareli, museum advisor

Organizer: Museum of Applied Art, Belgrade

הרצאה אחרת בעלת משמעות חשובה מעין כמוה לחקר הלבוש היהודי הייתה

The Robe of Solomon Molcho: - its history, restoration, and current presentation

שניתנה על ידי **Jančo Milan** אוצר הלבוש והטקסטיל של המוזיאון היהודי בפראג. מילאן דיבר על מעילו של שלמה מולכו, שהזכרתי בתחילת הדו"ח. מולכו בן למשפחת אנוסים מפורטוגל שחזר ליהדותו והיה למקובל והועלה על המוקד על ידי האינקוויזיציה ב1532. בגדו של מולכו חשוב מאד לחקר הלבוש היהודי שכן זהו אחד מפרטי הלבוש היהודיים המוקדמים ביותר הידועים לנו מן העת החדשה. פריט זה אשר עולות שאלות לגבי מקום היווצרותו האפשרי שופך אור על אופנות לבוש מוקדמות וככזה משמעותי מאד גם בהבנת פריטים הנמצאים בשימוש טקסי יהודי עד ימינו, ביניהם התכריכים. בדיון שהתפתח בעקבות ההרצאה הצעתי למילאן את ספרד ופורטוגל עצמן כמקום היווצרותו של המעיל, הם בגלל הגיזרה והן בגלל דגמי העיטור הקיימים עד המאה ה-20 בתכריכים מתטואן לשם הגיעו מגורשי ספרד. הקשר המקצועי שנוצר בעקבות הכנס בין מילאן וביני חשוב מאד לשנינו, לשיתופי פעולה הדדיים ועתידיים ולהחלפת ידע, וכבר התחלנו בכך.

במסגרת הרצאות *costumen*, ניתנו כמה הרצאות על לבושן של כלות ובאופן ספציפי על כיסויי הראש שלהן, השינויים בכיסויי במהלך טקס הכלולות וההתייחסויות האופנתיות העכשוויות לכיסויי המסורת. לכל אחד מן המרכיבים שתוארו מקבילות גם בכיסויי הראש היהודיים שבאוספינו ובמנהגי הכרוכים

בהם בליל הכלולות.

כך לדוגמא בהרצאתה של **Paličková Jasna** מהמוזיאון הלאומי בסלובקיה שנקראה: **Rites of Passage – Wedding Headgear**
שנקראה **From a crowned bride to a married woman** או **Jaana Kataja** של בהרצאתה ממוזיאון Kymenlaakso, Kotka, Finland

אספקטים של שימור, deaccession ושיתוף פעולה עכשווי ויצירתי עם מעצבי אופנה בהשראת אוספים מסורתיים הינו נושא שעלה אף הוא בהרצאות הלבוש.

כך לדוגמא בהרצאתה של **Irvin Kate** ממוזיאון און רוד -איילנד שנקראה:

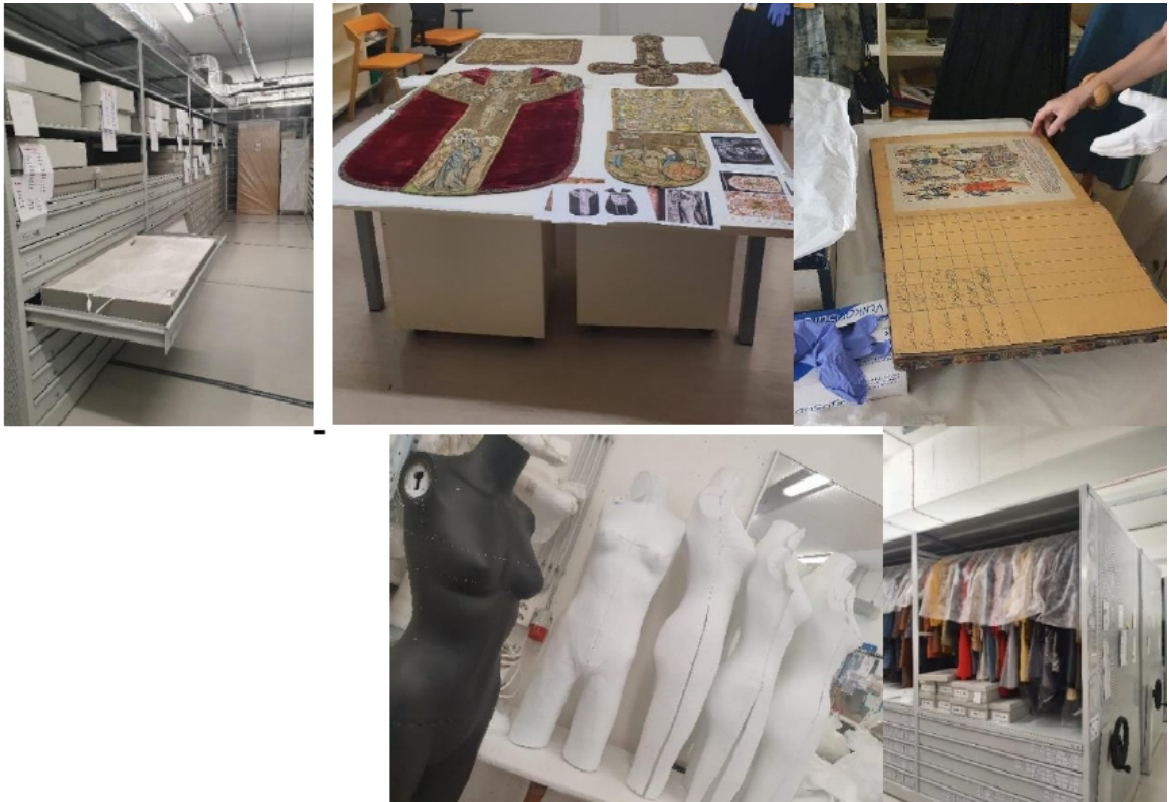
Inherent Vice: Deterioration as a Catalyst for Creative Collaboration

שעסקה בנתינת חיים חדשים על ידי סטודנטים לעיצוב אופנה לפריטים מהאוסף שעברו deaccession. עבודת הסטודנטים התמקדה בעיצוב מחדש של הבגד תוך התייחסות להיסטוריה שלו, לפרובנס וכו'.

סיורים של icom costume במסגרת הכנס :

במסגרת הכנס השתתפתי ב שני סיורים שנועדו לועדה שלי, האחד בפראג והשני בברנו .

ביום חמישי ה-25 באוגוסט הנערך עב ורנו **סיור במחשני הטקסטיל והלבוש של המוזיאון לאמנות דקורטיבית בפראג** . החמסנים ממוקמים באחד מפרברי פראג, הם חדשים יחסית ומהווים חלק מקומפלקס הולך ונבנה של מחשני מוזיאונים שונים בפראג. במבנה עצמו נמצאים גם מחשני מחלקות אחרות של המוזיאון. מלבד מחשנים כולל המבנה גם את מעבדות השימור ואת חדרי הצוות האוצרות. הביקור במחשנים היווה הזדמנות חשובה מעין כמוה לראות דוגמא חיה למצב של מחשנים המרוחקים מן המוזיאון ולשאול את אנשי הצוות לדעותיהם ותחושותיהם בעקבות הסידור , כמו כן לשמוע סקירה על תכנון המבנה ואופן הארגון שלו, חווית השימוש במחשנים, יתרונות וחסרונות. הייתה זו גם הזדמנות לראות מקרוב פריטים מהאוסף שאינם מוצגים כעת במוזיאון (צעצועים , לבוש וטקסטילים כנסייתיים, לבוש עירוני מן המאות ה-17 ל וט קסטילים ולבוש מן המאות האחרונות. עבורי הייתה זו חוויה מיוחדת לראות פרטי אופנה, ספרי דגמים ודוגמאות בדים מן המחצית הראשונה של המאה ה-20 שכן חלק מהדברים מקבילים לפריטי הלבשה וטקסטיל שנעשו באותן שנים בארץ, דבר שאינו מפתיע שכן רבים מהעוסקים בטקסטיל ואופנה בארץ במהלך המאה ה-20 הגיעו לכאן ממזרח ומרכז אירופה, וספציפית מצ'כיה, בשנות ה-30 וה-40 של המאה ה-20 עת נמלטו מהנאצים. כך לדוגמא לולה בר, אתא ועוד.

ביום שישי ה-26 באוגוסט השתתפתי בסיור **עיצוב בעיר ברנו**, **Arts: Brno of spirit creative The**, **fashion and design** לשם הגענו בנסיעת ברכבת ההיסטורית של נשיאי צ'כוסלובקיה לשעבר אשר מהווה בעצם מוצג מוזיאוני והיא הופעלה במיוחד לבאי הכנס. עיקרו של הסיור היה בגלריה **Galerie Moravska** וכלל ביקור בתערוכות עיצוב אופנה ומוצר, במעבדת החומרים והחדשנות, וכן בתצוגות המוקדשות לפריטי זכוכית ופורצלן. זו הייתה הזדמנות להתוודע אל זרמים עכשוויים בעיצוב אופנה ומוצר צ'כי וכן להתרשם מאופני תצוגה בהקשר לתצוגות אוספי הקבע של הגלריה. כך לדוגמא הבחירה להציג את כל הזכוכית והפורצלן כתצוגת מחסן.

אירועים טקסיים של icom costume במסגרת הכנס :

השנה חוגגת ICOM 60 committee costume שנה להיווסדה על ידי פרנסואה בושה. לרגל המאורע התקיים אירוע חגיגי בערבו של יום חמישי ה-25 באוגוסט במרכז תרבות צרפת. לכבוד האירוע חילקה הועדה 3 פרסים לפרויקטים מצטיינים בתחום המוזאולוגיה וחקר הלבוש, נערכה הרצאה היסטורית על תולדות הועדה והוצג הפרויקט ההיסטורי לתיעוד פועלה של הועדה על ידי מריה-כריסטינה וולפי מברזיל. עבורי כנציגת אוסף הלבוש והטקסטיל של מוזיאון ישראל היתה זו חוויה מרגשת במיוחד שכן בין מקימות הועדה ובין המשתתפות הראשונות בכנסים השנתיים היתה גם אביבה מולר-לנצט מי שייסדה את המחלקה לאתנוגרפיה יהודית במוזיאון ישראל ותרמה רבות לעושרו ועיצובו של אוסף הלבוש שלנו.

לסיכום, אני מודה למוזיאון ישראל ולאיקו"ם ישראל על שאפשרו את נסיעתי כנציגה לכנס בפראג, כנס שהיה מעשיר, מלמד, מאתגר ומפתח ל קשת רחבה של אוספים, כיווני עבודה, תצוגה וחשיבה. זכיתי להיחשף למגוון זוויות ראייה, שיטות עבודה, מחקרים ובעיקר לאנשי מוזיאונים ופריטים ממגוון מקומות ודיסציפלינות מוזאליות ומחקריות וכל זאת בפראג אשר טומנת בחובה שכבות אמנותיות, היסטוריות, פוליטיות ואדריכליות רבות כל כך.

אין לי ספק כי החוויה האינטנסיבית של ההשתתפות בכנס כזה צריכה עדיין לחלחל ולשקוע ותהווה תרומה מקצועית משמעותית עבורי בעבודתי המוזיאלית.